

tékok számáról. Indítványozza továbbá, hogy a közjegyzői intézmény érdekében a közgyűlés az igazságügyminister úrhoz terjesszen fel egy indokolt reformjavaslatot, illetőleg adjon az irányban a választmánynak utasítást és megbízást.

A közgyűlés a felolvasott évi jelentést tudomásul veszi és jegyzőkönyvében igaz részvétének és a legmélyebb sajnálkozásának ad kifejezést Stoll Gábor és Zagya Lajos elhunyt kartársaink elvesztése felett, a kamara és az elnök ez irányban eddig tett intézkedéseit magáévá tévén, utasítja a kamarát, hogy a közgyűlés őszinte fájdalomának a hátrahagyott családokhoz intézendő részvétiratban adjon méltó kifejezést.

Az évi jelentés örvendetes tudomásul vétele mellett a közgyűlés hozzájárul azon előterjesztéshez, hogy a kamara kötelezze az egyes királyi közjegyzőket, hogy jövőre az ügyforgalmi kimutatásba vegyék be az ingyenes hagyatékokat és tüntessék ki, hogy a birói megbízások közül melyek lettek teljesítve? Egyidejűleg felhivandóknak tartja a közjegyzőket, hogy az 1906. évi ügyforgalmi kimutatás kiegészítése céljából az elmúlt 1906. évről készítsenek az ingyenes hagyatékokról kimutatást és ezen kimutatásokat 1907. évi április 1-ére mutassák be.

A közgyűlés a kamara választmányának a helyettesítések körül tanusított tapintatos és méltányos eljárását, melynek keretében a hátrahagyott család érdekei dominálnak — helyeslőleg tudomásul veszi és az újonnan kinevezett királyi közjegyzőket kartársi bizalommal és szeretettel fogadja.

Az ezután megejtett választásokon megválasztottak: elnöknek *Lestyán Adorján*, rendes választmányi tagoknak *bogdi Papp Sándor*, *Mezey Mihály*, *dr. Kovách Elek* és *dr. Krasznay Gábor*, póttagoknak: *Padrah Sándor* és *Barcs Béla*, számvizsgáló bizottsági tagoknak *Somogyi Gyula*, *dr. Stettner János* és *dr. Lindtner Sándor* kir. közjegyzők.

A közgyűlés végül elhatározta, hogy a közjegyzőség sérelmei tárgyában memorandumot intéz az igazságügyministerhez és annak szövegezésével a kamara választmányát megbízta.

*

Személyi hírek. Elmozdított gondnokság alá helyezés miatt *dr. Tószöghy Andor* temeskubini kir. közjegyző. Áthelyezett *Magyar Bertalan* topánfalvai kir. közjegyző Nagybányára. Kinevezetett kir. közjegyzővé *Bottka Győző dr.* gyakorló ügyvéd Aranyosmaróthra.

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:	Szerkeszti: DR. CHARMANT OSZKÁR budapesti kir. közjegyző.	Szerkesztőség és kiadó- = hivatal =
Egész évre . . . 10 kor.	Főmunkatárs: DR. HOLITSCHER SZIGFRID budapesti kir. közj.-helyettes.	Budapest, Andrassy-út 9.
Félévre . . . 6 „		

Tartalom: A kereskedelmi társaságok illetékei. — Az új svájci házassági vagyonjog. — Felsőbirósági határozatok. — Közlemények. — Jogirodalom.

A kereskedelmi társaságok illetékei.

A m. kir. közigazgatási bíróság legújabbán a társas cégek keletkezésével és megszűnésével kapcsolatos illetékkérdésekben teljesen megváltoztatta eddigi álláspontját. Ez az elvi álláspont ugyanis eddig az volt, hogy a kereskedelmi társaságok jogképessége általában azonos a jogi személyek jogképességével; a társaságok cégük alatt tulajdont és egyéb jogokat szerezhetnek és ennél fogva a társaság keletkezésével a tagok kikötött vagyonbetéteire, megszűnésével pedig a felosztott társasági vagyonra nézve vagyonátruházás jön létre a társaság és tagjai között, mely a rendes átruházási illetékek alá esik. Hivatkozás történt az illetéki díjjegyzék 89. tétel I. B. b) pontja mellett mindenkor a kereskedelmi törvény 63. §-ára, melylyel a kereskedelmi társaságok jogképességgel bírónak nyilvánítanak; 69. §-ára, mely szerint nemcsak a készpénzbetét, hanem a bizonyos becsértékben behozott elhasználhatlan és nem helyettesíthető dolgok (ingatlanok) is a társaság tulajdonába mennek át; valamint 106. és 118. §-aira, melyek szerint a tagok a társasági javakból nem aránylagos részt, hanem csak vagyonilletőségüknek érték szerint való megtérítését követelhetik. A kereskedelmi társaságok alakulásánál tehát a készpénz- és egyéb ingóbetétek után kiszabatott a II. fokozat és pedig a behozott ingó

vagyonnak (például árúraktárnak) bruttó értékétől, tehát megterhelt részének értékétől is, mert „erre nézve visszterhes átruházás létesül, mely után tulajdonkép a III. fokozat volna előírandó, ha az illető díjjegyzék 89. t. B b) nem állapítaná meg a II. fokozatot.“* Ha pedig a társaságba egy tagja ingatlant hozott, az ingatlanátruházási 4·30/0-os illeték iratott elő az ingatlan teljes értéke után és ha a bevétel nem bizonyos becsértékben történt, az ingatlan a kereskedelmi törvény 69. §-a szerint a társaságnak csak használatába bocsátottnak lévén tekintendő, a haszonélvezet átruházásától járó, az ingatlan értékének fele után számított 4·30/0-os illeték iratott elő.** Ugyanez az álláspont érvényesült a társaság feloszlásánál is, azzal az eltéréssel, hogy — az illetékszabályok kifejezetten csak a társasági szerződésekről rendelkezvén és a kereskedelmi társaságok megszűnését külön nem szabályozván — itt már kifejezetten a kereskedelmi társaságok jogi személyiségére alapított az illetékiszabás és ebből konstruáltatott az a vagyonátruházás, mely a társaság feloszlásánál a társaság, mint önálló jogalany és tagjai között az egész társasági vagyona nézve létrejön. Ennélfogva előírtak a rendes átruházási illetékek, vagyis a társasági vagyont képező készpénz és követelések után II. fokozat, ingók után III. fokozat és ingatlanok után 4·30/0 és pedig az activák bruttó értéke után, figyelem nélkül a passivákra és figyelem nélkül arra is, hogy az egyes tagok a társasági vagyontárgyakból nem kisebb-nagyobb, hanem *illetőségüknek épen csak megfelelő* hányadokat vettek át. Mert: „a társaságba vitt vagyon a társaságnak, mint tagjaitól különböző jogi személynek a tulajdona;“ „a társaság vagyona akkor is tulajdonost cserél, ha azt a tagok szerzik meg;“ „a vagyonátszállás ilyen esetben épen úgy nem ingyenes;“ „arra a vagyona nézve is átruházás történik, melyet a társaság valamely tagja betéte fejében vesz át“ és „ez a vagyonátruházás sem ingyenes, mert a társaság az átvevő tagnak vagyonilletőségi követelése fejében adja át a vagyont“***

* L. László közismert kézikönyvében IV. kiad. 590. l. elfoglalt álláspontját, melyet szemben a pénz. közig. bir. 13,178/92. sz. határozatával azóta a gyakorlat is magáévá tett.

** L. mindezekre nézve a 13,178/92., 5761/93., 13,731/95., 1334/98. számú elvi jelentőségű határozatokat, hivatalosan közzétéve 1845—93., 1884—93., 2164—96. és 129—98. szorsz. a.

*** L. a 4905/84., 5078/95., 5818/98. sz. elvi jelentőségű határozatokat, közzétéve 429—85., 2074—95. és 133—98. szorsz. a.

Ezzel a gyakorlatba azóta teljesen átment állásponttal most szakított a közigazgatási bíróság.* Kimondotta, hogy az illetékszabás szempontjából mellékes, vajjon a kereskedelmi jog szerint a kereskedelmi társaságok jogi személynek tekintendők-e, ami különben is vitás, mert az illetékszabályok maguk pozitív rendelkezést tartalmaznak arra nézve, hogy a kereskedelmi társaságok egyszerű vagyonszövetségeknek minősülnek. Az ill. díj. 65. tétele ugyanis „Közössége a tulajdonnak és egyéb jogoknak“ vezérszó alatt azt rendeli, hogy szerződések, melyek által vagyonszövetség eszközöltetik, a „Társasági szerződések“ stb. címek alatt; olyanok pedig, melyek a közösség megszüntetését szabályozzák, az „Elkülönítési okiratok“ cím alatt felsorolt rendelkezések szerint vonandók illeték alá. „Társasági szerződések“ cím alatt az ill. díj. 89. t. I. B. b. kifejezetten a kereskedelmi társaságokat is szabályozza; az „Elkülönítési okiratok“ cz. 30. díjtétel pedig a kereskedelmi társaságokra, külön megemlítésük nélkül is, kell hogy alkalmaztassék, mert ha az alakulásnál ugyanazon szabályok irányadók, mint más vagyonszövetség létrejötténél, nincsen ok, hogy a feloszlásnál más szabályok alkalmaztassanak, mint más vagyonszövetség szétbomlásánál, annyival kevésbbé, mert a kereskedelmi társaságok megszűnése az ill. díj. tételeiben külön szabályozva nincsen.

Ennélfogva a felmerült konkrét esetekben kimondatott, hogy:

1. Téves valamely kereskedelmi társaság feloszlásánál az egész társasági bruttovagyonra nézve visszterhes vagyonátháramlást megállapítani és azt a vagyontárgyak minemúsége szerint II. és III. fok. alá vonni, mert az ill. díj. 30. t. szerint csupán ha egyik fél a közös vagyon tárgyaiból saját illetőségén túl többet vesz át, jön létre ezen többlet nézve vagyonátruházás, és pedig visszterhes, vissztehernek lévén tekintendő az, amit a többi tagoknak kifizet, vagy amivel illetőségénél többet vállal át a társasági terhekből. Tehát csak ezen többlet, illetve a visszteher után lehet kiszabni a többletvétel tárgyát képező vagyon minemúsége szerint megállapítandó illetéket.

2. Ha egy társas cég tulajdonát valamely ingatlan képezi, mely a telekkönyvben is a cég nevére van írva, a cég egyik tagjának elhalálása esetében, nemcsak az örökösödési illetéket, hanem az ill. díj. 95. t. B. 2. jegyzetében a hagyatéki ingatlanokra

* L. a 8166/05. és 367/06. sz. a. hozott elvi jelentőségű határozatokat, közzétéve 685—06. és 729—06. szorsz. a.

külön előírt 1·5, illetve 1·90/0-os illetéket is ki kell szabni, mert a közkereseti társaság tagjai a társasági vagyontárgyak megfelelő hányadainak tulajdonosai és így az egyik cégtag örököse tőle nem a cégnél levő vagyoniértéke értékét, hanem az ingatlanjuttalékot természetben örökölte.

Ezen határozatok kiindulási pontjának helyességét elvitatni alig lehet.* A kereskedelmi jog szempontjából ugyan a kereskedelmi társaságok jogi személyisége, nem hisszük, hogy kétségbevonható volna, de az illetékkiszabás elsősorban a bélyeg- és illetékszabályok pozitív rendelkezéseire alapítandó, ezek pedig a kereskedelmi társaságok alakulását és feloszlását vagyonközösség létesítésének és megszüntetésének minősítik, tehát az erre és nem a jogi személyiségből konstruált vagyonátruházásokra előírt illetékeket kell kiszabni annyival inkább, mert ha a kereskedelmi törv. 69., 106. és 118. §-ai szerint a tagoknak a társaságba hozott és a társaságnak a tagok között felosztott vagyonára nézve jogilag létesül is, de *gazdaságilag* magábanvéve semmiesetre sem létesül vagyonátruházás, mely az államnak való adózás alapjául szolgálhatna. A magábanvéve tehát kétségtelenül helyes álláspontból levonandó következtetések tekintetében azonban, a közigazgatási bíróság idézett határozatai ellen több kifogás hozható fel.

I. 8166—95. p. sz. határozatában a közig. bir. a társasági vagyonból való visszterhes többátvételt állapít meg arra az esetre is, ha az átvevő tag a többátvétel kiegyenlítéseül viszont a társasági passivákból is saját illetőségénél többet vállalt át és vissztehernek épen ezen utóbbi többletet tekinti. Az ill. díjj. 30. t. azonban ezen értelmezésre alapot nem nyújt, mert „visszteher“ alatt mást, mint a saját vagyonból teljesített viszontszolgáltatást érteni nem lehet és így az, hogy valaki „visszteherrel . . . többet vesz át“, mást nem jelenthet, minthogy az átvett többletért a többinek fizetést teljesít. Ámde a társasági passivák a társasági vagyonnak époly alkatrészei, mint az activák, tehát az activákból és passivákból egyaránt való többátvétel visszterhes vagyonátruházást époly kevéssé képez, mintha valaki az egyes activákból való többátvétel kiegyenlítéseül a többi activákból viszont kevesebbet kap. A közigazgatási bíróság magyarázata szerint ezen utóbbi esetben is meg kellene állapítani a vagyonátruházást és vissztehernek tekinteni azt, amivel az illető

* László i. h. 592. l. szemben a gyakorlattal mindig ezen az állásponton volt.

tag a többi activákból illetőségénél kevesebbet kapott, és pedig nemcsak abban az esetben, ha pl. az ingatlanból való többátvétel az ingókban vagy követelésekben való kisebb részesüléssel egyenlített ki, hanem akkor is, ha az egyes ingatlanokban, ingókban és követelésekben nem illetőségüknek megfelelő arányban részesülnek a tagok. Ezt a kétségtelenül téves eljárást azonban a vagyonekülönítések megilletékezésénél eddig sohasem követték, nincsen tehát arra alap akkor sem, amikor a közigazgatási bíróság szerint most már szintén csak egyszerű elkülönítést képező társaságfeloszlásról van szó. A társasági passivákból való többátvétel saját vagyonból való szolgáltatást, vagyis „visszterhet“ époly kevéssé képez, mint az egyes társasági activákból való kevesebbatvétel, vagyonátruházás tehát csakis tényleges kifizetés esetében jön létre. A szintén csak vagyonekülönítést képező örökösödési osztályoknál a 81. díjtétel alapján a hagyatéki terhek és hagyományok kifizetése fejében átvett idegen osztályrészek után a vételi illetéket sohasem szabták ki, pedig a 30. és 81. díjtételek közös elvi alapon állanak. Ez az elvi alap azonban, hogy t. i. az illetőségeknek megfelelő átvétel új vagyonátruházást nem képez, a közigazgatási bíróság magyarázata mellett a kereskedelmi társaságok felszámolásánál csak a legkritkább esetekben érvényesülne és így praktikus eredménye a helyes elvi állásfoglalásnak alig volna.

II. A 8166—1905. sz. határozat alapjául szolgált konkrét esetben társaság feloszlásáról volt szó és a társasági vagyonhoz ingatlan nem tartozott. Minthogy azonban az ill. díjj. 30. tétele ingó és ingatlan között való különböztetés nélkül mondja ki, hogy vagyonátruházás csak akkor forog fenn, ha valaki a közös vagyon tárgyaiból illetőségénél többet vesz át, ennél fogva megállapíthatjuk, hogy a közigazgatási bíróság kijelentése az ingatlanokra is vonatkozik, tehát a 4·30/0 vételi illeték csak az ingatlanból való többátvétel esetében és csak a visszteher után szabható ki, természetesen, amennyiben utóbbi az ingatlanok „legkisebb értékének“ megfelel. De tovább menve, ha a társaság feloszlása alkalmával a tagok által átvett társasági ingatlan magábanvéve még nem képezi vagyonátruházás tárgyát, akkor természetesen ugyanezen ingatlanra nézve a társaság keletkezésekor sem jöhetett létre vagyonátruházás, mert különben okvetlenül szükség volna a feloszláskor a visszaháramlásra. Ha A. és B. közkereseti társaságot alapítva, egy egyenlő arányban tulajdonukat képező ingatlant hoznak betétül, a társaságot

vagyonközösségnek tekintve, ingatlanátruházásról nyilván nem lehet szó. De ha csupán A. is hoz be egy egyedüli tulajdonát képező ingatlant, akkor sem a társaság részéről és az egész ingatlanra, hanem legfeljebb B. részéről és az ingatlan fele részére nézve jön létre új szerzés. Ingatlanbetét után tehát elsősorban csak a kikötött vagyonbetétekre általában előírt II. fokozat volna kiszabható, a teljes 4·30/0-os vételi illeték pedig semmiesetre sem, hanem legfeljebb a többi tagok illetőségeinek megfelelő hányad erejéig.

Ezt az álláspontot bővebben indokolni sem kellene, ha a közigazgatási bíróság egy legújabbán hozott, még egész terjedelemben ugyan közzé nem tett határozatában kifejezetten ki nem mondta volna, hogy a társaságba hozott ingatlanok után továbbra is a 4·30/0-os teljes vételi illeték rovandó le. Ez a határozat a kifejtettek szerint, nyilván nem alapulhat elvi okokon, nevezetesen a társaság keletkezésével a behozott vagyonra okvetlen létesülő átruházás feltevésén és így azt helyesnek csak az esetben ismerhetnők el, ha az illetékszabályok ily értelmű pozitív rendelkezést tartalmaznának. A 89. díjtétel I. 3. jegyzete azonban, melyre aligha hivatkozás fog történni, csupán annyit mond, hogy „ha a társasági szerződés által valamely ingatlan ruháztatik át a társulatra, az illetéki díjjegyzék 95. t. D. pontja jön alkalmazásba.“ Ámde ezen utóbbi díjtétel az illetékegyenérték megszabásáról szól és így az arra való hivatkozás csak azzal a jelentőséggel bírhat, hogy a társaságba betétül hozott ingatlanokra nézve is (amennyiben a 95. t. D. 1. jegyzet h. szerinti mentesség esete fenn nem forog) változatlanul fennáll az illetékegyenértékfizetési kötelezettség, aminek külön kimondása annyival inkább indokolt, mert épen az illetékszabályok szerint a társaság a behozott ingatlanokra, mint tagjaitól különböző önálló jogalany tulajdont nem szerez és így specialis rendelkezés nélkül ezen ingatlanokra nézve felmerülhetne oly vélemény is, hogy azok nem vonhatók illetékegyenérték alá. Az ingatlanátruházási és vételi 4·30/0-os illetéket azonban nem az illetéki díjjegyzék 95. t. D. pontja, hanem 95. t. A. 2. és 1. t. B. pontjai írják elő és így csak az ezekre való hivatkozást tekinthetnők olyértelmű pozitív rendelkezésnek, hogy a társaságba hozott ingatlanok után a teljes vételi illeték rovandó le. Különben a 89. t. I. 3. jegyzete a 95. t. D. pontját csak azon esetre mondja alkalmazandónak, „ha“ a társasági szerződéssel valamely ingatlan tulajdona a társulatra átruháztatik, ez azonban épen a közigazgatási bíróság elvi kijelentése szerint egyszerű vagyon-

közösség létesítésénél rendszerint fenn nem forog, az ingatlan magával a bevittelrel tulajdonost nem cserél és így a vételi illeték alkalmazása legfeljebb azon esetre van kimondva, midőn valamely tag a társasági szerződésben a társaságnak egyúttal ingatlant elad és a vételár számoltatik el betéte javára.* Végül a 89. t. B. b) pontja minden különböztetés nélkül írja elő a vagyonbetétekre a II. fokozatot és így, ha a 3. jegyzet tényleg a 4·30/0-os teljes vételi illeték előírását jelentené az ingatlanok után, nem volna értelme, hogy miért nincs előírva a III. fokozat is az ingók után? Az az érv, melyet László az i. h. a teljes vételi illetéknek a vagyonnak a társaságba vitelekor való jogossága mellett felhoz, hogy t. i. a társaság tartama alatt a tagok váltakozhatnak és így a társasági szerződés útján valóságos vétel esetében is az illeték el volna kerülhető, a társaság feloszlásának esetére és az itt követendő eljárásra is áll, mert ha egy ingatlanát eladni készülő társas cég a praesumtiv vevőt társul veszi és azután a társaság feloszlása vagy egyszerű kilépés mellett az új tag illetősége fejében az ingatlant veszi át, a vételi illeték szintén el lett kerülve. De a más elbírálás alá eső visszaélések lehetősége nem lehet érv az illetéki szabályok által elő nem írt illetékek kiszabására.

Mint magától értetődőt még megemlíthetjük, hogy ha a behozott ingatlan a tag nevére a társaságra átíratik, az ill. díj. 16. tétel A) b) pontjában előírt 1·90/0 bejegyzési illeték természetesen lerovandó, ép úgy mint a feloszláskor a társaságról a tagokra való átírás után is. Az 1·90/0 bejegyzési és nem a 4·30/0 vételi illeték iratott elő oly esetben is,** midőn az egyesülés folytán megszűnt két részvénytársaság ingatlanai az új részvénytársaságra irattak át, hasonló esetben pedig a 89. t. I. 3. jegyzetének alkalmazása és így a 4·30/0 vételi illeték kiszabása csak azért mondatott ki,*** mert „a kereskedelmi törvény 201. §-a értelmében az előbb létezett két jogi személy elenyészett és egy új jogi személy keletkezett“ és így „a vagyont is a két külön jogi személytől az új jogi személy szerezte meg.“ Tehát ahol ez az eset fenn nem forog, már pedig épen a közigazgatási bíróság szerint kereskedelmi társaság alaku-

* Ilyen eset szolgált péld. a 13,731/95. (2164—96.) sz. elvi jelentőségű határozat alapjául.

** L. 9460/86. sz. elvi jel. határozatot (954—87.).

*** L. 10,280/86. sz. elvi jel. határozatot (919—1887.).

lásakor fenn nem forog, ott a 89. t. I. 3. jegyzete nem alkalmazható és a 4·30/0 ki nem szabható, hanem a 16. t. A) b) pontja szerint kiszabandó 1·90/0 illetéknek lehet csak helye telekkönyvi átírás esetében.

III. 367/1906. p. sz. határozatában a közigazgatási bíróság a kereskedelmi társaságnak vagyontörséggé való minősítése alapján, valamely cégtag elhalálása esetében az öröklés tárgyául a társasági ingatlanból való valóságos jutalékát állapítja meg és ennél fogva az örök. illetéken kívül a hagyatéki ingatlanoktól járó 1·5, illetve 1·90/0 illetéket is kiszabandónak tartja. Ezt az álláspontot azonban, melylyel a gyakorlatban teljesen új eljárás honosulna meg, helyesnek el nem ismerhetjük. Az illetékszabályok a kereskedelmi társaságok keletkezésére és megszűnésére előírják ugyan a vagyontörség létesítésével és elkülönítésével járó illetékek alkalmazását, de ezen túl nem mennek és nevezetesen nincs olyan rendelkezés, melynek alapján a kereskedelmi társaságok jogviszonyai egyáltalában ezen specialis szabályok szerint volnának elbíráthatók. A bélyeg- és illetékszabályok 78. §-a szerint „az örökösödési illeték tárgyát . . . a megholtak hagyatéka . . . képezi.“ Miután pedig arra nézve, hogy a hagyatékot mi képezi, az illetékszabályok egyáltalán nem rendelkeznek, ez csak általános jogi szempontból határozható meg. A kereskedelmi törvény 69., 106. és 118. §-aiból pedig — akár eldöntöttnek tekintjük ezekkel a kereskedelmi társaságok jogi személyiségét, akár nem — annyi bizonyos, hogy miután a jogutód más joggal mint elődje nem bírhat, az öröklés tárgyát sem a társasági vagyontárgyak aránylagos részei természetben, hanem csakis a vagyoni illetőség értéke képezheti. Ennek megfelelően írja elő az örökösödési eljárásról szóló 1894:XVI. t.-cz. végrehajtási tárgyában kibocsátott 43194. I. M. 1895. sz. min. rendelet 50. §-a, hogy: „ha az örökhagyó valamely kereskedelmi üzletnek egyedüli tulajdonosa volt . . . az üzlet vagyona s az annak alkatrészét képező minden egyes dolog, követelés és tartozás részletezendő és megbecsülendő“, ellenben „ha az örökhagyó valamely közkereseti társaságnak tagja . . . vagyonilletőségét . . . az utolsó évi mérleg alapján kell a leltárban kitüntetni“. Jogsabály tehát, hogy az egyéni cégnél a cégvagyon egyes tárgyai, a társas cégnél ellenben maga a vagyonilletőség képezi a hagyatékot, mely az örökösödési illeték tárgya. Emellett utóbbi a szabályszerűen felvett

leltár alapján lévén kiszabandó, nincs is mód és törvényes alap az egyes vagyontárgyak kinyomozására.

De a közig. bíróság álláspontja kétszeres illetékezésre is vezetne. Mert az ill. díjj. 95. t. D. 3. pontja szerint a közkereseti társaságok elvileg évi 2/100/0 illetékegyenérték fizetésére is kötelezvék. Az illetékegyenérték alapja pedig az, hogy míg a természetes személyek vagyona az emberi élet határaihoz képest időnként okvetlen az államnak való adózás alá kerül, addig a jogi személyeknél eleső ezen jövedelem pótlásáról állandó évi járulék kivetésével kell gondoskodni. Az illetékegyenérték iránti kötelezettségnek a kereskedelmi társaságokra való kiterjesztése tehát csakis annak megfontolásán alapulhat, hogy a tulajdonukban lévő ingatlanok maguk nem képezik öröklés tárgyát. De az ingatlanok öröklésétől járó illetéket és az annak pótlására hivatott illetékegyenértéket is beszédni, kettős megterhelést jelent. Különben az illetékegyenértékkel való megrovás általában a közkereseti társaságoknak jogi személylyé való minősítését jelenti és így nem áll, hogy az ill. szabályok szempontjából a kereskedelmi társaságok egyáltalán egyszerű vagyontörséggé volnának tekintendők, hanem tényleg csak keletkezésükre és megszűnésükre vannak előírva a vagyontörségi illetékek, ellenben fennállásuk alatti jogviszonyaik általános jogi szempontból bírálandók el.

Végül amikor az ingatlan a telekkönyvben a cég nevére van és marad írva, az 1·5 és 1·90/0 illeték kiszabása már azért is méltánytalan, mert abban a gyakorlat mindig bejegyzési illetéket látott és ezt a felfogást az ill. díjj. 95. t. B. 4. jegyzete is megerősítette annak kimondásával, hogy ezen illeték elmarad, ha az ingatlant az örökösök átírás előtt eladják, pedig az öröklés tárgyát ez esetben is csak az ingatlan képezte.

H. Sz.

Az új svájci házassági vagyonjog.

III. A vagyonegyesítés rendszere.

(Folytatás.)

6. *Megtérítések.* A vagyonegyesítés rendszere mellett az előadottak szerint a férji és női vagyon activái és passivái között egy bizonyos viszony létesül, mely az esetben, ha az egyik vagyon passiváinak a másik vagyon activáiból való törlesztése által megzavartatik, helyreállítandó azzal, hogy ilyen esetben az egyik házastárs a másiknak az illető összeg erejéig adósává lesz. Az így keletkező megtérítési követelések (*Ersatzforderungen*) tekintetében két eset között kell különböztetni. Ha ugyanis a házassági vagyonhoz tartozó egyik házastársi vagyonból a másikat terhelő fizetés történt, maga a házassági vagyontömeg nem változott és ennél fogva amíg a házassági vagyon mint gazdasági egység fennáll, vagyis rendszerint a házasság megszűntéig, esetleg a korábban beálló vagyonelkülönzésig a megtérítési követelés nem érvényesíthető. Áll ez tehát azon esetekre, mikor a férji vagyonból a női behozott vagyont terhelő tartozás fizettetett ki és fordítva (237. § 1.) Korábban az ilyen megtérítési követelés csak akkor érvényesíthető, ha egyáltalán házassági vagyonjogi igények a házasság tartama alatt való érvényesítésének kivételesen helye van. (197. § szerint más oldalról való végrehajtás és csődnyitás esetében.)

Ha ellenben a férji vagyonból vagy a női behozott vagyonból a női fentartott vagyont terhelő tartozás fizettetett ki vagy fordítva: akkor az első esetben a férj ragaszkodhatik a házassági vagyon csorbítatlan fentartásához, a második esetben pedig a nő sem tartozik túrni azt, hogy fentartott vagyona akár a férje, akár saját, de behozott vagyona előnyére csorbíttassék. Ilyen esetekben tehát a megtérítési követelés a házasság alatt is érvényesíthető (237. § 2.) és csupán a végrehajtásnak áll útjában az általános tilalom, melyről mint a házassági közösség védelmére szóló intézkedésről fentebb szóltunk (196. §).

Ha végül oly tartozásokról van szó, melyekért a nő egész, úgy behozott mint fentartott vagyonával felel, például a nőnek önálló iparüzeméből eredő tartozásokról: a dolog természetéből és a házassági vagyon rendeltetéséből következik, hogy a házastársak közötti viszonyban ilyen tartozások elsősorban a fentartott vagyonból fedezendők. Tehát ha a fizetés a férji, vagy a női behozott

vagyonból történt, a férjnek van; de ha a fizetés a fentartott vagyonból történt, a nőnek nincs megtérítési igénye.

7. *A férj csődje* azon esetek közé tartozik, amikor a házastársak között törvénynél fogva vagyonelkülönzés áll be (203. §). A nőnek behozott vagyona tehát kiszolgáltatandó és az esetleges megtérítési követelések kiegyenlítendőek. (238. § 1., 2.) A még természetben meglévő női vagyontárgyakat a nő, meg nem szűnt tulajdonjogánál fogva vindicálhatja és az esetleg kapott biztosításokat értékesítheti. (238. § 3., 239. § 1.) Ez az általános szabályokból is következik és nem jelent különös privilegiumot a nő számára. Mindazonáltal az eddigi svájci csődjoggal szemben, mely a nő tulajdoni igényének és biztosításhoz nyert jogának csupán a női vagyon felerésze erejéig való érvényesítését engedte meg, a nő előnyére szóló reformot képez. De valóságos csődprivilegiumot jelent már az a további szabály, hogy ha a nő a természetben még meglévő vagyontárgyak vindicálása és a biztosítások felhasználása által behozott vagyonának felét sem nyeri el, a még hiányzó érték erejéig minden egyéb csődhitelezőt megelőző előnyös követeléssel bír (239. § 1.), mely azonban kizárólag személyes jog és másra, nevezetesen egyes csődhitelezőkre sem ruházható át. (239. § 2.) Ez a svájci házassági vagyonjognak ismét a nő előnyére szóló egyik lényeges eltérése a német mintától, mely semmiféle csődprivilegiumot nem ismer és a nőt követelésével a többi hitelező közé sorozza. A nő csődprivilegiuma annyival inkább sajátos tulajdonsága a svájci törvényes házassági vagyonjognak, mert a vagyonelkülönítés mellett a nő férjének kezelés végett esetleg átadott vagyonának visszakövetelése tekintetében a csődben semmiféle előjogot a többi hitelezővel szemben nem élvez és így joggal történhetett a vagyonegyesítés mint törvényes házassági vagyonjog védelmezői részéről a nő csődprivilegiumára is, mint annak szintén egyik előnyére hivatkozás.

8. *A házassági vagyon feloszlása* azonos szabályok szerint megy végbe, akár magának a házasságnak halál vagy válás folytáni, akár pedig csak a vagyonegyesítésnek a házastársak megállapodása vagy törvény folytáni megszűnése és a vagyonelkülönzés beállta szolgáltat arra alkalmat. A házassági vagyon minden esetben egyszerűen szétesik két belső alkatrészére, a férji és női vagyonra, ami önként következik abból, hogy ezek sohasem szűntek meg a két házastárs külön tulajdonát képezni és a vagyonegyesítés fenn-

állása bizonyos lekötöttségüket eredményezte, mely a vagyonegyesítés megszűntével egyszerűen szintén megszűnik. Külön törvényes szabályozást igényel azonban a nő igénye természetben már meg nem lévő vagyonaért. Ezt a férj (esetleg örökösei) a nőnek (esetleg örököseinek) érték szerint megtéríteni tartozik (240., 241. §§), hogy milyen érték szerint, azt már fentebb a leltár szabályainak tárgyalásánál kifejtettük. Ha nincs leltár, a hiányzó vagyontárgyaknak behozataluk időpontjában volt és bizonyítandó értéke irányadó. A férj csupán azon vagyontárgyakért nem felel, melyek véletlen vagy a nő hibája folytán vesztek el. Ez a házassági vagyon feloszlásának egyik szabálya. A másik a felosztás alkalmával esetleg mutatkozó *szaporulat-* (*Vorschlag*) vagy *hiány-* (*Rückschlag*) való részesedésre vonatkozik. Már az alapelvek tárgyalásánál jeleztük, hogy a nőnek a szaporulatban való részesítése képezi a svájci törvényes házassági vagyonjognak legjellegzetesebb vonását és leglényegesebb eltérését az egyébként példaképpül szolgált német kezelési közösségtől. A sok oldalról törvényes vagyonjogul ajánlott szerzeményi közösséggel szemben a vagyonegyesítés védelmezői épen arra hivatkoztak, hogy az utóbbi rendszer a tervezett alakban megvalósítja a szerzeményi közösség előnyeit, anélkül hogy osztaná annak hátrányait.

A szerzeményi közösség mellett ugyanis csak az szól, hogy a nőt a vagyonszaporulatban részesíti. Ezt pedig a vagyonegyesítés mellett is meg lehet valósítani, anélkül, hogy a nőnek az esetleges veszteség hátrányait is kellene viselnie. A női vagyon, mint gyakran utolsó refugiuma a nőnek és hozzátartozóinak, neki csorbíthatatlanul kiadandó és az esetleg mutatkozó veszteséget ő nem viselheti. De ez nem zárja ki, hogy ott, ahol a házasság alatti vagyonszaporulat volt, abban a nőt ne lehessen részesíteni. Annyival kevésbé lehet ez méltánytalan a férjre nézve, mert a női vagyon csorbíthatatlan kiadása után a férji vagyon is sértetlenül kihasítandó, mielőtt szaporulatról lehetne szó. És pedig, ha a férji vagyontárgyak természetben már nincsenek meg, elsősorban azok értéke pótlendő, még azon esetben is, ha véletlen vagy a férj hibája folytán vesztek el. Tehát szaporulatról csak akkor lehet szó és a nő abban csak akkor részesülhet, ha a férj is minden körülmények között teljes összegben megkapta a maga behozott vagyonát. Természetes továbbá, hogy ép úgy előbb a házassági vagyont terhelő tartozások is fedezendőek. Közelebbről ez következő módon

történik. A behozott női vagyont terhelő tartozások, a szaporulat megállapítása szempontjából ha még kiegyenlítve nem lettek, figyelembe nem jönnek, ha pedig a házassági vagyomból már kiegyenlítve lettek, cselekvőség gyanánt veendőek számításba. A férjnek az esetleg hiányzó női vagyontárgyakért való megtérítési kötelezettsége a szaporulat megállapítása szempontjából szenvedőséget képez. A véletlen folytán vagy a nő hibájából hiányzó vagyon, melyért a nő megtérítést nem igényelhet, a szaporulat megállapításánál tekintetbe nem jön. A nő ezután megkapja természetben meglévő behozott vagyonát és érvényesítheti a férj elleni megtérítési követelését. A még fenmaradó házassági vagyon szenvedőségeit képezi minden egyéb tartozás, kivéve a férj házasság előtti tartozásait, melyek a szaporulat megállapításánál tekintetbe nem jönnek, miután a férj csak a tényleg behozott *activ* vagyonát követelheti. Ezen szenvedőségek fedezése után kerül sor a férji vagyon kiadására, esetleg a hiányzó vagyontárgyaknak érték szerinti pótlására és pedig, mint fentebb említettük, figyelem nélkül arra, hogy mily okból hiányoznak. A mindezek után fenmaradó cselekvő egyenleg képezi a szaporulatot. A meglévő férji és női vagyontárgyaknak értékemelkedése vagy értékcsökkenése a szaporulat megállapításánál rendszerint tekintetbe nem jön, hacsak a házastársak a leltározás alkalmával kifejezetten ki nem kötötték, hogy az értékemelkedés a szaporulathoz, az értékcsökkenés pedig a veszteséghez számítandó. (227. §. 3.)

A nőnek az ily módon megállapítandó szaporulatban való részesedésének mérve a *codificatio* folyamán különböző módokon oldott meg. Az első tervezet szerint a nő a szaporulat felét igényelhetette, de csakis ő maga, és nem örökösei a nő korábbi elhalálása esetében. A végleges tervezet szerint a nő és leszármazói a szaporulatból, amennyiben az beigazolhatóan a nő jövedelmeire vagy tevékenységére vezethető vissza, aránylagos részt követelhetek (242. §), melynek mérvét, ha arra nézve a házastársak meg nem állapodtak, a bíróság állapítja meg legjobb belátása szerint (244. §). A nemzeti tanács végül, a gyakori perek elkerülése szempontjából, ismét a fix részesedés mellett döntött, melyet a szaporulat $\frac{1}{3}$ -ad részében állapított meg és amelyet a nő és korábbi elhalálása esetében leszármazói is követelhetnek. A szaporulatra való igény semmiesetre sem halálesetre szóló, hanem élők közötti házassági

vagyonjogi igény, amiből következik, hogy a nő a neki jutott szaporulattal a hagyatéki tartozásokért nem felel.

A veszteség végül, amint előrebocsátottuk, nem terheli a nőt, aki arra való tekintet nélkül, igényelheti behozott vagyonának csorbítatlan kiszolgáltatását, hacsak a veszteséget beigazolhatóan nem ő okozta (például tiltott cselekményből eredő kötelezettséggel), amikor a részesedés mérve a bíróság belátása szerint állapítandó meg (243. §).

(Folyt. köv.)

—er.

Felsőbírósi határozatok.

Hagyatéki eljárás.

94. A kir. ítélőtábla az elsőbírósi végzésének azt az egyedül neheztelt részét, mely szerint a közalapítványi kir. ügyigazgatóság azon kérelmével, hogy a B. 1—14. pontok alatt említett hagyományi összegeknek bírói letétbe való helyezésére a végrendeleti végrehajtók köteleztessenek és azok csakis kormányhatóságilag jóváhagyott alapító levelek bemutatása után utaltassanak ki, elutasított, helybenhagyja, mert az említett pontok alatt kitüntetett hagyományok, a közös végrendelet szerint nem alapítvány természetűek, és miután azok átvételére nem jogi léttel nem bíró és csak ezután létesítendő alapítványok, hanem jogi szervezettel és képvisellel ellátott jogi személyek, vagyis Budapest székesfővárosa, valamint a többi jótékony egyesületek vannak hivatva, ennél fogva kormányhatósági jóváhagyással ellátott külön alapító levél bemutatása nem szükséges ahhoz, hogy a B. 1—14. pontok alatt megnevezett hagyományosok a közös végrendelet IV. 2. pont alatt rendelt és már átvett hagyományösszegeket, mint különben is részükre céljaik megvalósításának előmozdítására hagyott adományokat kezelhessék. (Budapesti kir. tábla 1907. február 7. 776. sz.)

*

95. Felperes keresetében kifejezetten az örökhagyó által az ő javára alkotott szóbeli magánvégrendelet alapján kérte a hagyatéki ingatlan tulajdonjogát a maga részére megítélni. Ez a szóbeli végrendelet az elsőbírósi által helyesen érvénytelennek nyilvánítottván, felperesnek a hagyatékhoz e czímen joga nincs.

A perenkívüli eljárás folyamán hozott s így a hagyatékátadó végzés is nem képez ugyan ítélt dolgot, de abból, hogy az ezzel megállapított jogviszony mindaddig fennáll, míg az a törvény rendes útján meg nem változtatatik, önként következik, hogy a hagyatékátadó végzéssel megállapított jogviszony megváltoztatását kívánó

fél ebbeli jogát a perben érvényesíteni tartozik. Minthogy felperes a hagyatékátadó végzésnek alapjául szolgáló írásbeli magánvégrendeletet keresetében meg nem támadta, a végiratban, tehát elkésetten, előterjesztett bizonyítékai pedig figyelembe nem vehetők és minthogy jogszabály szerint valamely végrendelet érvényességét vagy érvénytelenségét csupán azon az alapon lehet megbírálni, amely alapon annak érvényessége a keresetben megtámadtatott, nyilvánvaló, hogy az elsőbírósi örökhagyónak keresetileg meg nem támadott írásbeli magánvégrendeletét elbírálás tárgyává jogszerűen nem tehetette, annyival inkább, mert felperes a neki kézbesített hagyatékátadó végzésből kétségtelenül tudomást szerzett a végrendelet létezéséről s így nem vehető figyelembe azon érvelése, hogy arról csak az alperes viszonzválaszából értesült. (Curia 1907. márczius 20. 1143/1906. sz.)

Telekkönyvi rendtartás.

96. Özv. A . . .-né meghalt és igazolt örökösei beleegyeztek az ő javára bekebelezett életfogytig tartó haszonélvezeti jog kitörlésébe: ennél fogva, mivel telekkönyvi akadály sincs, a törlés bekebelezése a tkvi rts. 77. §-a alapján elrendelendő volt: amit nem akadályoz az a körülmény, hogy özv. A . . .-né halála óta 3 év el nem telt; mert az 1892. évi 44.987. sz. I. M. rend. 6. §-a a tkvi rts. 77. §-át nem megszorította, hanem tágította, amennyiben 3 év elteltével s az írt feltétel alatt a törlést a jogosult örököseinek beleegyezése nélkül is megengedi; de nem nyer alkalmazást ez a § olyan esetben, amidőn az elhalt haszonélvezetre jogosítottnak örökösei a törlésbe beleegyeznek. (Kolozsvári tábla 1906. május 15. 2039. sz.)

*

97. A kir. ítélőtábla a Krassói takarékpénztár lugosi cégnek bélyegmentes telekkönyvi kivonat kiállítása iránt folyamatba tett telekkönyvi ügyében az oraviczabányai kir. járásbírósi mint telekkönyvi hatóság által hozott végzés ellen, kérvényező részéről beadott felfolyamodást vizsgálat alá vevén, következő végzést hozott:

A felfolyamodást visszautasítja; mert telekkönyvi kérvényi ügyekben hozott bírói határozat közül csak ama bírói határozatok ellen van a tkvi rendt. XIII. czimében szabályozott felfolyamodásnak helye, melyek olyan telekkönyvi kérvényi ügyekben hozottak, melyek nyilvánkönyvi bejegyzésre irányulnak, minthogy pedig ama telekkönyvi beadvány, melyre vonatkozólag a felfolyamodással megtámadott végzés hozott, nem nyilvánkönyvi bejegyzésre irányul, nyilvánvaló, hogy az ezzel a határozattal elégedetlen fél az ekként az igazgatás terén tapasztalni vélt sérelmével orvoslását is, nem felfolyamodás útján, hanem egyedül és kizárólag csakis az 1891. XVII. t.-czikk értelmében az erre nézve illetékes felügyeleti hatóságnál kérheti. (Temesvári tábla 1907. január. 4532/1906. sz.)

*

Czégügyek. Váltóóvás.

98. Az igazgatóságnak az a határozata, amely a részvények átírási díját az egyes részvényesekre nézve jelentékenyen eltérő és a forgalomnak meg nem felelő ügyben egy 100 korona névértékű részvénynek átírási díját 40 koronában állapította meg, mint a részvények átruházását nagy mértékben korlátozó és így törvényellenes intézkedés, joghatálylallyal nem bír. (Curia 1907. márczius 13. 704/1906. sz.)

*

99. A kereskedelmi czégek jegyzékébe bevezetett egyéni vagy társas czégnek a bejegyzett szövegtől eltérő, rövidített alakban való használata csak az esetben nem eshetik kifogás alá, ha a rövidítés dacára nem kétséges, hogy magának a kereskedőnek, avagy kereskedelmi társaságnak, tehát a kereskedelmi üzlet tulajdonosának a megnevezése czéloztatik. A felforgó esetben azonban a kereseti váltón levő telepítési nyilatkozat (fizetendő „Szönyegház“ Budapesten, IV., Károly-körút 26.) szövegében előforduló „Szönyegház“ kitétel, amely jelentésénél fogva nem a személy, hanem az üzlet közelebbi megjelölésére szolgál és csak mint toldat van a tulajdonképeni „Stern testvérek“ czégszöveghez bejegyezve, csakis az üzleti helyiség és nem az üzlettulajdonos megjelölését jelenti. A kereseti váltó tehát az intézményezett lakhelyétől különböző fizetési hely- és helyiség megjelölést tartalmaz, telepes megnevezést ellenben nem és így az elfogadó alperes elleni váltókereset fenntartása végett óvás felvételére a vt. 44. §-a szerint szükség nem volt. (Curia 1907. márczius 7. 215/1905. sz.)

*

100. Helyes az elsőbiróságnak az a kijelentése, hogy a „vegyszer-technikai gyár“ toldat nem jegyezhető be, mert a csatolt községi bizonyítványból csak az tűnik ki, hogy a folyamodó az ő vállalatát gyárnak nevezi, de nem az is, hogy a vállalat oly nagyméretű és berendezésű, hogy a gyár elnevezés használata a valóságos viszonyoknak megfelel. De nem tette magáévá a kir. ítéletábla az elsőbiróságnak azt a kijelentését, hogy az „Apolló“ szónak a czégtoldatba való felvétele nem volna megengedhető. Helyes ugyan az elsőbiróságnak az az idevonatkozó indoka, hogy valamely szónak védjegyként történt belajstromoztatása egymagában nem jogosítja fel a belajstromoztatót arra, hogy az illető szót czégtoldatként is felvehesse, mert az 1890:II. t.-cz. 1. §-a és az 1905:XLI. t.-cz. 1. §-a értelmében valamely szónak védjegyként való belajstromoztatása, az id. törvények korlátai között, a folyamodó tetszésétől függ és így ha már magábanvéve a belajstromoztatásból a czégtoldatként való felvétel joga is következne, ez a K. T. 11. §-ának a czégtoldatra vonatkozó korlátozó szabálya megkerülésére vezethetne. Mindazonáltal a jelen esetben nem zárható ki a védjegyként bevezetett „Apolló“ szónak a czégtoldatba való felvétele, mert köz-

tudomású, hogy vegyi és hasonló termékeket előállító gyárak a forgalomban termékeik és önmaguk megjelölésére gyakran szoktak oly közhasználatú és közismeretű elnevezéseket használni, mint aminő a folyamodó által választott „Apolló“ elnevezés és a gyárak és a termékek a közönség előtt gyakran e nevek alatt válnak ismertekké, továbbá mert ily elnevezések mint czégtoldatok részvénytársaságoknál általánossakká váltak és mert ezekből következik, hogy az „Apolló“ név a forgalomban elfogadott szokások szerint, az üzlet közelebbi megjelölésére alkalmas és így a K. T. 11. §-a értelmében czégtoldatként bejegyezhető. Azonban minthogy a folyamodó által bejegyeztetni kívánt czég a fentiek szerint a „gyár“ elnevezés jogosultságának nem igazolt volta miatt nem jegyezhető be, ennél fogva a felfolyamodásnak nem lehet helyt adni. (Budapesti kir. tábla 1907. márczius 14. 10/907. sz.)

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

101. Arra való tekintettel, hogy a végrendeletre vezetett záradékban a tanuk által bizonyítva van, hogy az 1876:XVI. t.-cz. 6. §-ában megszabott alaki kellékek megtartottak: örökhagyónak végrendelete a most idézett törvény 4. és 6. §-ának megfelelően alkotottnak tekintendő, mert habár igaz is, hogy abban az esetben, ha a végrendelet írt és olvasni nem tud és az okirat nyelvét sem érti, az is szükséges, hogy a végrendelet tartalmát, az okirat nyelvét ismerő tanuk egyike a végrendeletre és a többi tanuk által értett nyelven megmagyarázza, magán a megtámadott végrendeleten pedig nincsen igazolva az, hogy ez a végrendelet az okirat nyelvét nem értő végrendeletre az általa értett német nyelven megmagyaráztatott volna; de mivel az idézett törvény 6. §-ában nincsen olyan rendelkezés, amely szerint abban az esetben, ha a végrendeletre a végakaratról felvett okirat nyelvét nem érti, a végrendelet alaki érvényességéhez úgy felolvasásának, mint megmagyarázásának igazolása megkívántatnék; ilyen határozott rendelkezés nélkül pedig a megértelmezés ténye tanuk vallomásaival pótolható; hogy pedig a végrendelet annak felolvasása után a végrendeletre által értett német nyelven megmagyaráztatott, az a végrendeletre tanuk egybehangzó vallomásaival bizonyított.

A végrendelet érvényességét tehát helyesen állapította meg az elsőbiróság, miért is a másodbiróság ítéletének megváltoztatásával, az elsőbiróság ítéletének felpereseket keresetükkel elutasító rendelkezése ezeknél az indokoknál fogva hagyatott helyben. (Curia 1907. február 7. 9674/1907. sz.)

*

102. Örökhagyó végrendeletének 1. p. akként szól: „Általános örökösimmé A. I. és neje Cs. I.-t nevezem ki, rájuk hagyván összes ingó- és ingatlan vagyonaimat, tulajdoni szabadrendelkezési joggal, egyenlő örökrészekkel.“ Örökhagyó eme rendelkezéséből

kétségtelen, hogy egész hagyatékára általános örökösivé 1. r. alperest és nejét nevezte ki, akik őt halála napjáig eltartották s ki akarta zárni, hogy míg ezen általános örökösei közül csak egyik is él, hagyatékában más is örököse legyen. Ezen általános örökösrendelést nem hatálytalanította örökhagyó azon intézkedése sem, hogy a két örökös közt egyenlő arányt állapított meg, ez még nem teszi 1. r. alperest részörökössé, mert ezen intézkedés nem szól a hagyaték meghatározott hányadára, pl. a vagyon felerészére. Minthogy tehát örökhagyó intentiója, de joggyakorlatunk szerint is az ilyen általános örökös rendelés esetére törvényes örökösödésnek nincs helye addig, míg az általános végrendeleti örökösök közül csak egy is oly helyzetben van, hogy az örökséget megszerezheti, az 1. r. alperes nejének elhalálása folytán a növedékjog (jus accrescendi) alapján az egész hagyatéki vagyonban 1. r. alperes örököl s így felperest a hagyaték $\frac{1}{2}$ része iránti keresetével el kellett utasítani, annyival inkább, mert a növedékjog gyakorolhatásához nem szükséges, hogy a kieső örökös társra nézve az öröklés megnyílt legyen s mert az a körülmény, hogy az örökhagyó tőle teljesen idegeneket (nem vérrokonokat) rendelt örökösökül, a törvényes örökösök kizárására irányuló szándékot nyilvánvalóan bizonyítja. (Curia 1907. január 22. 7343/1905. sz.)

*

103. Bizonyítva van, hogy örökhagyónak magyar szövegű végrendeletét T. I. segédjegyző, tehát végrendeleti tanuként közre nem működött egyén írta s a végrendeletet örökhagyó önkezűleg aláírta. Igaz ugyan, hogy K. és T. végrendeleti tanuk azt vallották, hogy örökhagyó a végrendelet nyelvét, a magyart, egy kissé értette; ámde maguk alperesek sem tagadták, hogy örökhagyó magyarul nem beszélt s hogy eme nyelven írni és olvasni egyáltalán nem tudott; amiért is meg kellett állapítani azt, hogy örökhagyó a magyar nyelvet nem értette, azon a nyelven írni és olvasni nem tudott; annál is inkább, mert alperesek a végrendeleti tanukkal csak azt kívánták bizonyítani, hogy közülök többen magyarul írni és olvasni tudnak; azt pedig, hogy örökhagyó rendelkezéseit tót nyelven adta elő, alperesek beismerik. Az 1876 : XVI. t.-cz. 6. §-ának rendelkezései akkor is alkalmazandók, ha a különben írni tudó végrendelező az okirat nyelvét nem érti; mert a végrendelet nyelvét nem értő, bár különben írni tudó végrendelező, az írástudatlan végrendelezővel egy tekintet alá esik. Az idézett § értelmében a végrendelet alaki érvényességének egyik kelléke az is, hogy a tanuknak a végrendelet tartalmát ismerniök kell s evégből szükséges, hogy a végrendelet tartalma a végrendelező s a tanuk együttes jelenlétében az írni és olvasni tudó tanuk egyike által érthetően felolvastassék és ennek megtörténte magán az okiraton a tanuk által igazoltassék. Örökhagyó írásbeli magánvégrendelete azonban ezt a kelléket nélkülözi s így az idézett 6. §-ban foglalt

alaki kellékek megtartásával alkotottnak nem tekinthető: amiért ezt a végrendeletet érvénytelennek nyilvánítani kellett. (Curia 1907. márczius 20. 1143/1906. sz.)

*

104. Örökhagyó érvényesnek elismert végrendeletében egész vagyonát az abban foglalt osztály szerint két gyermekének, a felperes- és elsőrendű alperesnek hagyta azzal a korlátozással, hogy az egész hagyatéki vagyonnak élethossziglani haszonélvezete nejét, a másodrendű alperest illeti meg.

Felperes azt szorgalmazta, hogy saját kötelesrésze erejéig a másodrendű alperes özvegyi joga szorítottassék meg, egyebekben pedig a végrendelet rendelkezései szolgáljanak irányadóul. A végrendelet nem tartalmazza örökhagyónak azt a rendelkezését, amely szerint az örökösül kinevezett felperes a kötelesrészt meghaladó többletet csak az esetben kapja meg, ha örökrészenek másodrendű alperes javára megállapított szolgálommal való megterhelését a kötelesrész tekintetében is elfogadja s éppen azért a végrendelet rendelkezései által felperes nem tekinthető megfosztottnak a törvény szerint megillető attól a jogától, hogy a másodrendű alperes javára kötelesrészenek sérelmével megállapított özvegyi jognak megszorítását szorgalmazhassa s ebbeli joga nincsen ahhoz a feltételhez kötve, hogy azt csak azon esetben gyakorolhassa, ha a végrendeletnek javára szóló egyéb rendelkezéseit visszautasítja; mert az örökhagyó ilyen értelemben nem rendelkezvén, a végrendelet rendelkezései irányadóul szolgálnak annyiban, amennyiben a kötelesrész érintve nincsen.

Felperesnek a másodsorban előterjesztett kérelme tehát jogosnak tekintendő, miért is a kir. tábla ítéletének az a rendelkezése, hogy az örökhagyó hagyatékának a végrendelet szerinti átadása rendeltetett el, az alperesekre nem sérelmes s ennél fogva a másodbíróóság ítélete ezen indokból hagyatott helyben. (Curia 1907. márczius 20. 1790/1906. sz.)

*

105. Az idg. törvk. szab. 13. §-a által a korábbi magyar törvények határozatai visszaállítván, visszaállítottnak és hatályban létezőnek tekintendő ezen a H. K. I. R. 102. cz. 1. bekezdése, továbbá a H. K. III. R. 29. cz. 2. §, valamint az 1840 : XVIII. 8. §-ából megállapítható korábbi jogszabályunk is, hogy nemeseknél a nő közszerzőnek nem tekintetett, hacsak ebbeli joga szerződésileg meg nem állapított s a szerzési okiratba szerzőtársként fel nem vétetett, vagy a szerzés az ő vagyonából nem eszközöltetett, és hogy nemes rendű házastársak közt a vagyon közszerzeményi minőségét az a körülmény, hogy a vagyon a házasság tartama alatt szereztetett, meg nem állapítja, nem tévén e tekintetben semmiféle különbséget az a körülmény, hogy vajjon csupán csak a férj nemes származású és a nő nem, mert nemes rendű asszony a házasság által férje

109. A pernek s illetve annak a kérdésnek alapos elbírálhatása céljából, hogy a közadósnak az apai hagyatékról való lemondása, illetve a tömeggondnok által megtámadott osztályos egyezségnek a közadós által való elfogadása a csődhitelezőkkel szemben hatálytalanítható-e? az 1868: LIV. t.-cz. 108. §-a alapján mindkét alsó-bírói ítéletet feloldja s az elsőbírói ítéletet utasítja, hogy folytatóságos jegyzőkönyvi tárgyalás elrendelésével nyújtson a feleknek alkalmat annak felderítésére és bizonyítására, hogy a csődtömeg ellen bejelentett és valódinak elismert követelések közadósnak az apai hagyatékról lemondását s illetve az örökösök között osztályos egyezség megkötését megelőző vagy követő időben mikor jöttek létre és az eljárás befejezésével a kifejlendőkhöz képest újból határozzon. (Curia 1906. december 29. 4281/1905. sz.)

*

110. Nincs olyan jogszabály, mely valamely örökös hitelezőjét feljogosítaná arra, hogy az adós örökös részére esetleg megnyílt, ezáltal azonban nem érvényesített valamely örökösödési igénynek az adós örökös helyett való érvényesítését folyamatba vehetné és csakis az adós ellen megnyitott csődeljárásban jogosítja fel a csődtörvény 4. §-a az összhitelezők érdekében a tömeggondnokot arra, hogy a közadós nevében az ezt megillető valamely örökséget vagy hagyományt elfogadjon és ezeknek megszerzése végett a törvényes lépéseket megtehesse. (Curia 1907. márcz. 21. 9402/1905. sz.)

*

111. A felek közötti vitának a sarkpontját nem az képezi, hogy a törvényes öröklés rendén minő jogszabály szerint volna felpereseknek az örökgyóhoz való rokoni viszonya megállapítandó, hanem az, hogy M. N. örökgyó kiket értett azon harmadízig vele rokonságban álló személyek alatt, kiknek részére végrendelete 9-ik pontja szerint alapítványának kezelőjét, az alperest arra kötelezte, hogy egyenként 50 frt (100 korona) hagyományi összeget fizessen? és csak ezzel kapcsolatosan tetetett vitássá az a kérdés is, hogy a jelen esetben a rokonsági fok közelségének meghatározásánál a görög szer-tartású katolikus egyháznak kánonjoga által is elfogadott római jognak az a szabálya, mely azt az elvet állítja fel, hogy ahány nemzés közvetíti két személy között a vérségi közösséget, annyi ízben való rokonok egymáshoz, avagy pedig a latin szertartású katolikus egyháznak a polgári bíróságok által is követett kánon joga, amely a két oldalra között csak annyi ízt veszen számba, amennyi nem a két oldalra között, hanem csupán az egyik, s ha azok, kik között a rokonsági fok számítandó, nem egyenlő távolságban állanak a közös törzshöz, a távolabbiak és mindkettőjük közös törzseje között létezik, vétessék-e irányadóul? E kérdések megoldásánál pedig az a jogszabály kell hogy szolgáljon irányadóul, miszerint a kétes értelmű végrendeleti intézkedések magyarázatánál a használt szavak közönséges értelme ugyan, de

úgy magyarázandó, hogy ezáltal örökgyónak valódi akarata felderíthessék s az általa szem előtt tartott cél eléressék.

Ha már tekintetbe vétetik, hogy örökgyó közönséges polgár-ember volt, ki állítólag alig tudott írni és olvasni, jogtudós tehát nem volt és így nem is lehetett tudomása a rokonsági fokok számításának különböző módjairól; de igenis buzgó híve volt egyházának, amiről végrendelete fényes bizonyítékot nyújt, mint ilyen pedig annak törvényei, szokásai és hagyományai szerint élt; nyilvánvaló, hogy amidőn végrendeletében rokonairól megemlékezett, azokat szintén saját egyházának törvényei és hagyományai szerint vette számításba, már azért is, mert a közönséges polgár-ember a rokonsági viszonyra vonatkozó fogalmakat az élet legfontosabb mozzanatánál: a születésnél, a házasságnál, ez elhalálozásoknál szerzi a közreműködő egyházi személyektől. Hogy ennek az álláspontnak felel meg örökgyónak az akarata, következtethető abból is, hogy a keresethez csatolt átadó végzés szerint, az alapítványul rendelt hagyaték cselekvőleg csak 9438 frt 50 kr-t teszen a hagyományok levonása nélkül; nem valószínű tehát, hogy ezen csekély összeget oly nagyszámú hagyományval akarta alapító terhelni, amely az alapítványi tőkét jelentékenyen leszállítaná. Amidőn ugyanis az alapító levél szerint örökgyó különösen rokonnait kívánta ösztöndíjakban részesíteni, ellenkezően célja inkább az lehetett, hogy az általa létesített alapítványban maradjon elég vagyon, amelynek jövedelméből az hivatásának kellően megfelelhessen.

A fentebbiekből tehát az következik, hogy örökgyó harmadízig vele rokonságban állók alatt csak a kisebb körben levő, azokat érthette, akiket a görög. kath. egyház is, amelyhez tartozott, olyan-nak tekint s hogy ez a felfogás felel meg a vallásos érzelmeitől vezetett mindennapi gondolkozásának is.

Minthogy pedig a jelen esetben alkalmazandó „Tot gradus quot generationes“ római jognak szabálya szerint, az örökgyóhoz harmadízig való rokonságban csak a jelen ítélet rendelkező részében felsorolt felperesek állanak, a többi felperes pedig az örökgyónak távolabb fokon rokonai, ez utóbbiakat az igénybe vett 100—100 K hagyomány meg nem illeti, mely okból keresetükkel elutasítandók voltak. (Curia 1907. márczius 19. 272. sz.)

*

112. A megállapított tényállás szerint felperes férjét az örökgyó néhai K. J.-t. házasságkötésük után mintegy fél évre minden ok nélkül elhagyta, azóta tőle különválva élt és még örökgyó életében Cs. J.-vel közös háztartásban együtt élt és ekként felperes a köteles házassági hűséget megszegte.

Minthogy pedig az özvegyi jognak alapját a házastársak együttélése és a feleségnek a házassági viszonyban rejlő köteles hűsége képezi, amiből folyólag az a nő, aki azt megszegvén, a

házassági viszonyból folyó jogokra sem számíthat, ez okból felperest keresetével elutasítani kellett. (Curia 1907. február 28. 8328/1905 sz.)

*

113. Igaz ugyan, hogy az 1840 : VIII. t.-cz. 18. §-a értelmében alperest, mint örökhagyó második nejét a hagyatéki vagyonnak csupán egy gyermekrésze illeti özvegyi jog címén haszonélvezetül: de az elsőbíróság ítéletét a szóban forgó beltelkes ház felére vonatkozó özvegyi jog tekintetében meg kellett változtatni s arra az özvegynek haszonélvezeti jogát egészben megállapítani, mert az 1840. évi VIII. t.-cz. 18. §-ának rendelkezése alól a beltelkes ház természetsszerűleg kivételt képez és miután a perben bizonyítást nyert, hogy a ház egy lakószoba és egy konyhát foglal magában, nem olyan terjedelmű tehát, hogy alperes polgári állásához képest az ő és háztartásában első kiskorú gyermeke részére felesleges kényelmet nyújtana és megosztható s felperesekkel közösen birtokolható lenne: épen ezért helyes a másodbíróságnak az a rendelkezése, amelylyel alperes özvegyi haszonélvezeti jogát az egész lakásra megállapította. (Curia 1907. márczius 5. 9503. sz.)

*

114. Az elsőbíróság ítéletében kifejtett indokoknál fogva helyes az alsóbíróságnak az a jogi álláspontja, hogy a szülő által alkotott végrendelet a leszármazó örökösnek törvényes osztályrészét utóörökös és hitbizományi helyettes rendelkezése által sem érintheti s az ily rendelkezés, amennyiben a törvényes osztályrészre kiterjed, hatálytalan.

Sz. L. 1899. évi június 19-én alkotott végrendeletében bárhol található vagyonának örökösévé fiát Sz. G.-t (alperes) nevezte ki, de arra az esetre, ha ez a végrendelet előtt vagy leszármazók nélkül halna el, hagyatéki főörökösévé Sz. Gy.-t (felperest) tette, utána pedig B. ősi családi birtokra nézve a felperesnek fiát B. Sz. P.-t. Örökhagyónak ez a rendelkezése s a felperes és az általa képviselt kk. fia örökösödési jogának tilkvi feljegyzése az alperesnek szabad rendelkezési jogát az őt megillető törvényes osztályrész (kötelesrész) tekintetében is korlátozza.

Helyesen határoztak tehát az alsóbíróságok, amidőn Sz. Gy. arra irányuló keresetével, hogy ítéletileg kimondassék, hogy Sz. L.-nak fentemlített végrendeletében az ő és kk. fia Sz. P. javára tett hitbizományi helyettesítés a Sz. G.-nak juttatott egész örökségre kiterjed s hogy az alperes köteleztessék eltérni, hogy az utóörökölési viszony az egész hagyatéki ingatlan vagyona bekebelezessék — elutasították. (Curia 1907. márczius 5. 8380/1905. sz.)

*

115. Az 1840 : VIII. t.-cz. 18. §-a értelmében az özvegy férjének előbbi házasságából származott és az özvegyi jog korlátozását kérő gyermekével szemben özvegyi tartás fejében férje azon javaiból, amelyek nem az utolsó házasság ideje alatt szereztettek, csak egy gyermekrésznek a haszonélvezetét követelheti.

Minthogy pedig az id. törvk. szab. 8. §-a értelmében csak a törvényes osztályrészre igényvel bírók jogosítvák ajándékozás által megsértett törv. osztályrészük kiegészítését követelni; az utolsó házasság előtt történt ajándékozási jogügylet érvényét ellenben az özvegy meg nem támadhatja s illetve az ajándékba kapott érték az özvegyi jog érvényesítésénél a törv. örökös terhére előre kapott értéként be nem számítható; a kir. Curia a sz.—i sz. tjkv-ben felvett azon ingatlan értékét, amelyet a törv. örökös az utolsó házasság megkötése előtt kapott, terhére beszámítandónak s mint oly vagyont, mely az utolsó házasság megkötésekor meg nem volt, a hagyatéki tiszta értékének megállapításánál számításba vehetőnek nem találta. (Curia 1906. november 30. 7691/1905. sz.)

*

116. A vétlen nő tartására kötelezett férj sem a nő vagyoni viszonyainak később bekövetkezett javulása, sem a saját vagyoni viszonyban beállott hátrányos helyzet és életviszonyainak változása alapján sincs jogosítva a végleges tartás leszállítását vagy megszüntetését követelni, de arra sincs joga, hogy az ily tartás megszüntetését érdemtelenségi tények alapján szorgalmazhassa. (Curia 1907. márczius 13. 10065/1905. sz.)

*

117. Kétségtelen, hogy a házastestek különélése esetén a férj által a nőnél levő gyermek részére fizetett havi tartásdíj a gyermek tartásával és neveltetésével rendszerint járó összes szükséges kiadások, tehát az annak gyógyításából felmerülő költségek fedezésére is szolgál, nem mentesül azonban ezáltal az atya a további fizetés alól abban az esetben, ha a gyógykezelési költségek a gyermek oly rendkívüli súlyos megbetegedése következtében állottak elő s oly tetemesek, hogy azok a rendes havi járulékból egyáltalán nem fedezhetők. Ugyanőt terhelik hasonló körülmények között a súlyos megbetegedéssel összefüggő s vagyoni viszonyaival arányban álló üdülésből származó kiadások is. (Curia 1907. február 14. I. G. 444. sz.)

*

118. A haszonélvezőnek a szükséges építkezéseket teljesíteni jogában áll ugyan, de azt a közönséges javításoktól eltekintve, végeztetni nem tartozik, következésképp ha a felperes kifejezett megbízás nélkül építkezett, ez alapon az alperestől, ki a beépített teleknek csak haszonélvezője, megtérítést nem követelhet. (Curia 1907. márczius 8. 158/1906. sz.)

*

119. A haszonbérlet tárgyának időközi eladása — külön kikötés hiányában — nem jogosítja fel a haszonbérlet arra, hogy a haszonbérleti szerződést egyoldalúlag megszüntesse s így a haszonbérlet azzal, hogy az új tulajdonosnak a haszonbérleti szerződés változatlan fentartását közlő értesítése dacára, a haszonbéri szer-

zódést a maga részéről fenn nem tartotta, a haszonbérlettől nyilván önként állott el; az a haszonbérlet pedig, aki a haszonbérlettől önként eláll, a haszonbérleti jogviszony időelőtti megszüntetése okából kártérítést követelni jogosítva nincs. (Curia 1907. márczius 27. 548/1906. sz.)

Adó- és illetékügyek.

(A m. kir. közigazgatási bíróság pénzügyi osztályának határozatai.)

120. A közigazgatási bíróság pénzügyi osztályának XXIX. sz. teljes-ülési döntvénye.

A m. kir. közigazgatási bíróság a 18. sz. a. hozott döntvény b) pontját megváltoztatja és kimondja, hogy az 1881. évi LXX. t.-czikkben biztosított bélyeg- és illetékkedvezmény azokra az esetekre is alkalmazható, melyekben jelzálogilag biztosított váltókövetelés vagy biztosítéki okirat alapján bejegyzett zálogjoggal fedezett egyéb követelés tárgya az átváltoztatásnak; de csak abban az esetben, ha

1. az új kölcsön jelzálogilag biztosított kötelezvény (adóslevél) alapján vétetett fel;

2. a régi követelés az adós által adott bekebelezési engedély alapján biztosított jelzálogilag.

Indokok: Az 1881:LXX. t.-cz. indoklásából és a képviselőház pénzügyi bizottságának erre vonatkozó jelentéséből is kitűnik, hogy e törvénynek nyíltan kifejezett célzata az, hogy az ingatlanokat terhelő adósságoknak kisebb kamatozású jelzálogkölcsönökre való átváltoztatása megkönnyíttessék.

Az ezen törvényczikk által feltételezett kölcsönműveleteknél természetesen két kölcsön: a régi és az új áll egymással szemben.

Hogy a régi kölcsönnek milyen okiraton kell alapulni, erről a törvény egyáltalában nem intézkedik, miért is a törvényben foglalt bélyeg- és illetékkedvezmények megadását nem lehet ahhoz a feltételhez kötni, hogy a régi kölcsön kötelezvényen (adóslevélen) alapuljon és hogy a zálogjog ezen kötelezvény (adóslevél) alapján jegyeztessék be.

Ebből nyilvánvalólag következik, hogy a törvény célzatához képest a váltó vagy biztosítéki okirat alapján bejegyzett zálogjoggal fedezett kölcsönkövetelések sem zárhatók ki a bélyeg- és illetékkedvezményekből, mert ezek is nyilván kölcsönök és pedig jelzálogilag is biztosított kölcsönök lévén, nincs ok, mely miatt az 1881. évi LXX. t.-cz. alkalmazása szempontjából más tekintet alá essenek, mint a kötelezvény (adóslevél) alapján bejegyzett jelzálogkölcsönök.

Természetes, hogy ezeknél is csak annyiban adható meg a bélyeg- és illetékkedvezmény, amennyiben az átváltoztatás (conversio) idejében fennálló tőkeadósság mennyisége és az akkor fizetett kamatok és mellék-

járolékok, melyek a bélyeg- és illetékkedvezmény megadására céljából összehasonlítás tárgyát képezik, igazoltatnak és ezek alapján a törvényben meghatározott feltételek megállapíthatók.

Ez a szempont azonban nem alkalmazható az új kölcsönre, amelyre a régi kölcsön átváltozik, mert a törvény célzatából és rendelkezéséből megállapítható, hogy a bélyeg- és illetékkedvezmények a szoros értelemben vett jelzálogkölcsönök létrejöttét feltételezik, amit világosan bizonyít a törvény 1. §-ának első kikezdésében foglalt azon rendelkezése, hogy a bélyeg- és illetékmentesség a conversio alkalmával kiállítandó kötelezvényekre, bekebelezési engedélyekre, úgy az ezek alapján eszközlendő telekkönyvi bejegyzésekre vonatkozik. Ha tehát az új kölcsön nem kötelezvényen (adóslevélen) alapul és a zálogjog nem kötelezvény (adóslevél) alapján kebeleztetik be, hanem például váltó vagy biztosítéki okirat alapján: ez esetben a bélyeg- és illetékmentesség kedvezménye nem igényelhető. Utóbbi esetben nem igényelhető a bélyeg- és illetékmentesség már azért sem, mert a biztosítéki okirat alapján bejegyzett zálogjoggal fedezett váltóhitel vagy folyószámlahitel alapján esetleg a jövőben is újabb és újabb conversióval össze sem függő kölcsönök vehetők fel.

A döntvény rendelkező részének utolsó bekezdésében foglalt feltétel abban leli magyarázatát, hogy azok a váltó- és egyéb követelések, amelyeknél a zálogjogi biztosítás nem kölcsönös megállapodáson alapul, a jelzálogkölcsönökkel az 1881:LXX. t.-czikk szempontjából azonos tekintet alá esőknek nem vehetők.

Mindezeknél fogva a m. kir. közigazgatási bíróság pénzügyi osztálya 18. számú döntvényének b) pontjában foglalt rendelkezést a jelen döntvény értelmében kellett megváltoztatni.

(Hitelesített a m. kir. közigazgatási bíróság pénzügyi osztályának 1907. évi márczius hó 22. napján tartott ülésében.)

Közlemények.

A kir. közjegyzők országos egyletének központi bizottsága f. é. május hó 15-én d. u. 5 órakor Zimányi Alajos elnök Budapest II. Lánchíd-u. 2. sz. alatti irodájában ülést tart.

*

Közjegyzői díj az örökösödési eljárásban. A nagyváradi kir. tábla, amint értesítenek, oly esetekben, midőn a hagyaték tárgyát képező ingatlan „változatlan telekkönyvi állás mellett” száll át az örökösre örökhagyójának valamely távolabbi jogelődjéről, az 1894:XVI. t.-cz. 117. § utolsó bekezdése daczára a díjat a közjegyző részére csupán egy hagyatékért állapítja meg. Egy legutóbb felmerült esetben az 1862-ben elhalt tkvi tulajdonos (A)

ingatlanait örökölte az 1868-ban elhalt 2 fia (B C), ezek közül egyik (B) elhalt 1870-ben lemenők és végrendelet nélkül, jutalékát oldalágon örökölte testvére (C), ez elhalt 1875-ben örökölte 2 gyermeke (D E), kiknek egyike (D) végrendelet hátrahagyásával lemenők nélkül halt el 1882-ben s vagyonát egy idegenre (H) hagyta; ki 1888-ban elhalván, ismét végrendeletileg visszahagyta annak testvére (E), kitől ő 1882-ben örökölte, s így az 1862-ben elhalt tkvi tulajdonos ingatlanai az egyetlen élő unokára (E) szállottak fokozatosan, közben lemenő — oldalági — végrendeleti örökösdés fordulván elő; s mindezeket figyelmen kívül hagyva, a járásbiróság, utána a tábla csupán a tkvi tulajdonos (A) hagyatéka után állapította meg az egyszeri díjátalányt.

Ez az eljárás azonban világosan ellenkezik a törvény 117. és 69. §-ainak rendelkezéseivel. A 117. § szerint „ha az örökösdési eljárás keresztülvitele egy vagy több előző hagyatéknak leltározását és tárgyalását, vagy csak tárgyalását tenné szükségessé, a díj a közjegyző részére . . . mindenik általa tárgyalt hagyatéknak külön állapítandó meg“. A 69. § szerint pedig, „ha a hagyatékhöz tartozó, de az örökhagyó tulajdonául még be nem jegyzett ingatlan mint örökség vagy hagyomány szállott az örökhagyóra, a még le nem tárgyalt kapcsolatos vagy több előző hagyatéknak tárgyalását hivatalból meg kell indítani“. És: „az érdekelték között . . . létrejött megállapodás esetére . . . a kapcsolatos hagyatéki ügyek tárgyalása . . . egyesítendő.“ Nyilvánvaló tehát, hogy a fenti esetben a közjegyző akár A, akár X, hagyatéknak tárgyalásával bizatott meg, az érdekelték megegyezése alapján köteles volt a kapcsolatos vagy előző hagyatékokat is letárgyalni s így joggal igényelheti a díjátalánnak az összes letárgyalt hagyatékok után való megállapítását. Kivánatos volna, hogy felmerülő esetben az illető közjegyző ezen álláspontot, esetleg felfolyamodás útján is érvényesítse, mert ezidőszerint a nagyváradi tábla álláspontjával ellenkező táblai határozatról tudomásunk nincsen s így a 4214/Im. 1894. számú rendelet 4. § értelmében teljes-ülési határozat sem provocálható. Amennyiben lapunk valamely olvasójának mégis tudomása volna ellentétes táblai határozatról, kérjük annak szíves közlését.

*

Katonai hatóságok általi névalíráshitelesítés. Hozzánk intézett kérdésre felhívjuk a figyelmet arra, hogy a honvédhadbírák

névalírást hitelesíteni csupán az illető, a honvédség kötelékébe tartozó egyénnek katonai ügyében (péld. házassági, biztosítéki ügyben) vannak jogosítva.

*

Iparvállalatoknak állami támogatása ügyében kiállított kötelező okiratok közjegyzői díjai, amint értesülünk, a gyakorlatban számos esetben a felek részéről vita tárgyává tétetnek. Szükségesnek találjuk tehát a közjegyzői díjakról szóló 1880 : LI. t.-cz. azon szakaszainak felhívását, melyek alapján a díj felszámítandó. Ha a kiállított okiratban az állami segélyre, melynek ellenében a kötelezettségek elvállaltatnak, hivatkozás történik: a 4. és 10. § utolsó bekezdése értelmében nyilvánvalóan az időszakonként ismétlődő állami segélyezések összege után jár a fokozatos díj. De hivatkozás hiányában is, a 12. § értelmében a közjegyző jogosítva van, más adatokból, nevezetesen magából az illető ministeri rendeletből megállapítani a subventio összegét és ezután felszámítani a fokozatos díjat. Téves tehát a felek részéről gyakran vitatott az az álláspont, hogy ilyen kötelező okiratok után csupán az idő szerinti díj volna felszámítható, mert állami segély ellenében kiállított kötelezvényeknél az ügylet tárgyának értéke, a dolog természeténél fogva, mindig megállapítható.

*

A váltóóvás reformja. Az igazságügyminister átiratot intézett a váltóóvás reformja tárgyában a kereskedelmi ministerhez. Az átirat szerint az igazságügyminister a váltóóvás teljes eltörlését ezidőszerint nem tartja keresztülvihetőnek és — a kincstári posták csekély száma és a postaközegek hézagossága miatt — a postaóvást sem. Ellenben az óvás egyszerűsítésére nézve felmerült kívánásoknak az igazságügyminister hajlandó megfelelni. Eszerint az óvás egyszerűsítése a következő alapelvek szerint történék: 1. A vt. 44. §-a azon intézkedése, mely szerint telepített váltóknál az óvás az elfogadó ellen nem szükséges, ha a telepes a váltó birtokosa, a kibocsátóra és a forgatókra is terjesztessék ki. 2. Ahol sem közjegyző, sem járásbiróság nincs, az óvás felvételére ügyvédek jogosíthatnak fel. 3. Az óvás nem foglalandó külön okiratba, hanem a váltóra vagy annak túloldalára vezetendő. 4. Az óváskönyvek vezetése eltörlendő, ehelyett a közjegyző egyszerű rovatos feljegyzési könyvet vezet. 5. Az óvásfelvétel d. e. 9-től d. u. 5, esetleg 6 óráig megszakítás nélkül lenne

eszközölhető. 6. A mai 4 korona 20 fillér egységes óvásdíj eltör-
lendő és ehelyett a váltóösszeg arányában emelkedő fokozatos díj
hozandó be, oly módon, hogy a kis váltók után a mostaninál
kevesebb, nagy váltók után több óvásdíj lenne fizetendő.

Elégtételünkre szolgálhat, hogy az igazságügyminister kijelen-
tései nagyjában egyeznek azzal az állásponttal, melyet e lap múlt évi
számaiban, a váltóóvás reformjának kérdését tárgyalva, kifejtettünk.
Nem hagyhatjuk azonban szó nélkül azt a tervet, hogy a váltó-
óvás felvételére oly helyeken, ahol sem közjegyző, sem járásbiróság
nincsen, ügyvédek is feljogosíttassanak. A közjegyzőség érdekeit
ez a berendezés alig érintené, mert az ilyen kis fizetési helyre
szóló váltó ritkaságszámba megy, de ellenkezik a váltóóvás jogi
természetével, melynek, amint azt az i. h. kifejtettük, más, mint
valamely közokirati formája el nem képzelhető. Ott, ahol, mint a
váltóóvásnál, első sorban a kelet valódiságának biztosításáról van
szó, okvetlenül közokiratot kell megkövetelni és ilyent sem ügyvéd,
sem egyáltalán közhitelességgel fel nem ruházott közeg fel nem vehet.

*

Uj jog- és bélyegilletéki törvény. A közigazgatási bíróság
legutóbbi értekezletén Wlassics Gyula, a bíróság elnöke annak a
reményének adott kifejezést, hogy a jog- és bélyegilletéket rövid
idő múlva új törvény fogja szabályozni. Szakkörökben azt hiszik,
hogy e kijelentésre alapos oka volt és hogy Wekerle Sándor pénz-
ügyminister, aki abból az időből is, amikor a közigazgatási bíróságot
vezette, a fennálló zavaros állapotokról alaposan meggyőződhetett,
sietni fog az új törvényjavaslat betérjesztésével s a mostani illeték-
szabályokat, az osztrák absolut uralomnak ezt a maradványát is
el fogja söpörni.

*

Személyi hírek. Kineveztetett kir. közjegyzővé Temes-Kubinra
Kuna Jenő, temeskubini gyakorló ügyvéd. Meghaltak *Matolcsy*
Károly, czeglédi; *Freysinger Lajos*, váczai; *Ziegler Kálmán*, csák-
tornyai; *dr. Cselley János*, magyaróvári; *Thinagl János*, nagy-
szombati és *Reviczky Ottó* felsővissói kir. közjegyzők.

Jogirodalom.

Dr. Gara Zoltán: Jelzálogkölcsön engedményezési ügylet a
pénzüntézetek gyakorlatában. Budapest. Grill Károly.

Dr. Csutorás László: A törvényi öröklési jog, különös
tekintettel az ági öröklésre. Eger.

Dr. Fischer Gyula: Eljárás a gondnokság alá helyezési
ügyekben. Budapest. Toldi Lajos.

A m. kir. Curia és a kir. táblák teljes-ülési döntvényei.
Budapest. Toldi Lajos.

Dr. Sándor Aladár: A kiskorú jogai és kötelezettségei.
Budapest. Grill Károly.

Szabó Alajos: Az igazságügyministeri rendeletek, Curiai és
ítélőtáblai döntvények, elvi jelentőségű határozatok, a minister-
tanácsnak a hatásköri összeütközés eseteiben, a m. kir. Curiának
a jogegység érdekében hozott határozatai és az igazságügyministeri
közleményeknek 1867. évtől 1906. évig terjedő gyűjteménye. Szer-
zőnél Csíkszentmárton.

Dr. Vita Emil: Egyesületi jog.

Dr. Gaár Vilmos: A bizonyítás a polgári perben. Budapest.
Grill Károly.

Dr. Aczél Béla: Az ausztriai általános magánjog alaptanai.
Budapest. Stampfel.

Dr. Márkus Dezső: A magyar magánjog mai érvényében.
I—II. kötet.

Az 1906. évi törvényczikkek. (Corpus Juris.) Budapest.
Lampel.

*

Leonhard: Der Irrtum als Ursache nichtiger Verträge.
Breslau.

Schweizer: Die Schuldenhaftung im ehelichen Güterrecht.
Zürich.

Bernstein: Reform des Wechselprotestes. Berlin.

Schwenn: Notwendigkeit des Wechselprotestes. Kiel.

Borchardt: Handelsgesetze des Erdballs. Berlin.

Danz: Auslegung der Rechtsgeschäfte. Jena.

Osset: Das Familienrecht des Bgb. Berlin.

Meyer: Weltwechselrecht. Berlin.

Rumpf: Gesetz und Richter. Berlin.